

SNUFFELVONDST:

"VERA-PAZ EN SANTO-THOMAS"

Onder deze kop verscheen in de "Gendschen Mercurius" nr. 3155 van 11 november 1842 (1) een verhelderend artikel over een ambitieus Belgisch koloniseringsproject in Guatemala dat echter helemaal op een sisser is uitgedraaid, met overigens dramatische gevolgen voor tal van landgenoten.

Dit krantenartikel sluit helemaal aan bij het artikel *Herregodts in Verrapa / Vera Paz in Geraardsbergen* van oud-Geraardsbergenaar Vic Motte en gepubliceerd in ons nr. 98/160. Het werpt een schril licht op de werkelijke toestand aldaar en bracht te gepasten tijde een waarschuwing tegen euforie en valse hoop, maar de Overheid heeft blijkbaar geen rekening gehouden met die waarschuwende vinger.

Het leek ons opportuun dit uniek en onthutsend krantenartikel hier te reproduceren:

Vera-Paz en Santo-Thomas.

De openbaere aendacht is op dezen oogenblik algemeen gevestigd op het ontwerp van kolonisering van Vera-Paz en het distrikt van Santo-Thomas, gelegen tusschen de rivier Montagna en het meer van Ysabal, in Guatemala, eenen der vyf staeten van Midden-Amerika. Men weet dat eene engelsche kompagnie, welke dit grondgebied in bezit had, het zelve aen eene belgische kompagnie heeft afgestaen om er een koloniael gesticht in te rigten, waer van het hoofddoel zou wezen: 1°. in de verschillende staeten van Midden-Amerika en andere plaetsen landbouw-, nyverheids- en koophandels-~~etablissemten~~ daer te stellen; 2°. handels- en schiepvaerts-betrekkingen tusschen die landen en Belgien aen te knoopen. De belgische kolonisatie-kompagnie zou verscheyde navigatie-diensten aenleggen, en in consignatie ontfangen als ook voor een anders rekening verkoopen de waeren welke haer zouden worden toebetrouwd. De privilegien aen den afstand van die landeryen door de engelsche maetschappy verbonden, zyn naemelyk het recht om geduerende twintig jaeren in alle de staeten van Midden-Amerika vryen handel te dryven; geduerende den zelven tyd van alle hoegenaemde belastingen vry te wezen; de bosschen en mynen vryelyk te ontginnen; het privilegie der stoomvaart; cyndelyk alle de privilegien, zonder uytzondering, welke de engelsche maetschappy in het vervolg zou kunnen bezitten.

Vera Paz en het distrikt van Santo-Thomas maeken eene bergachtige landstreek uyt, met bosschen overdekt en met talryke rivieren doorsneden, waer van de voornaemste, de baey van Santo-Thomas, is gelegen ten eynde van de goll van Honduras, dus geschikt om rene schoepe en veylige haeve te worden, zynde derzelver landen ook voordeelig om er eene stad te bouwen, die in gemeenschap zou kunnen

gebragt worden met de groote rivier Montagna, het zy door eenen weg het zy door eene vaert, welke beyde omtrent vier ueren lang zouden wezen. De uytgestrekte bosschen van dat gewest leveren veel verschillende boomen op, waer van de voornaemste soorten zyn den wilden katoenboom, den palm-boom; den kokos-boom en den ceder-boom. Hoe dieper men het land intreed, hoe min men bosschen en wildernissen ontmoet; maer daerentegen is er den grond steenachtig en onvruchtbaer. Over het geheel genomen is den aerd van den grond zeer verschillend: den zelven levert somtyds kort op elkander bosschen, bergen en vlakten, welke nu verdord en alwaer hot vee door de hitte der zon verbrand schynt, en dan vruchtbaer voorkomen. De voornaemste steden of dorpen zyn: In het distrikt van Santo-Thomas de stad Ysabal, aen het meer van dien naem gelegen, tellende 5000 inwooners, welke tot de blanken, mulaters of negers behooren. Die stad is uyt houten en rieten huysen saemengesteld, en dryft den doorvoer-handel tusschen Baliza, Havana en den staet van Guatemala, in Vera-Paz telt men vier indiaensche dorpen: de twee kleynste zyn Telema en Chamiqui; de twee grootste San-Miguël en Telio, waer van het eerste eene bevolking heeft van 2000 en het laatste van 8000 zielen. Uytgenomen de kerk, de pastory en het gemeentehuus, zyn er de wooningen meestal in riet gebouwd en met eenen grooten hof omringd. Eyndelyk vind men er de stad Salama door blanken en indiaensche negers bewoond. Die stad is op eene spaensche wyze gebouwd en bied een droevig uytzigt aen.

Het is daer dat de belgische kolonisatie-kompagnie eene volkplanting zou willen aenleggen. Men begrypt dat de definitieve aenneming van het contract van den afstand door de engelsche maetschappy onderschikt was aen de rapporten der verschillende

(1) "Nieuws- en Advertentie-blad, verschynende den woensdag, vrijdag en zondag. (Met dank aan ons medelid (beschermheer), Thomas Van Trimpont.

leden van de kommissie, welke door ons gouvernement naer Vera-Paz is gezonden geweest om er de vereyschte navorschingen en onderzoekingen te doen, ten eynde zich te verzekeren in hoe verre het grondgebied van die amerikaensche landstreek tot het inrigten eener belgische volkplanting geschikt zou wezen. De breedvoorige rapporten, welke deswegens door den *Monteur* komen bekend gemaeckt te worden, zyn zoo verschillend en tegenstrydig dat het moeyelyk is de waerheyd te ontwaeren. Volgens de verklaringen van den ridder De Binckum, belanghebbenden in de belgische kolonisatie-kompagnie, en van den kolonel De Puydt, opper-hoofd van de staets-kommissie, zou er de lochstreek niet ongezonder zyn dan in Belgien en zou men er eenen volkomen vrede en veyligheyd genieten. Den ongelukkigen toestand der vyf staeten van Midden-Amerika, door eenen voortduerenden burger-kryg verscheurd, word door die heeren geheel en al verzwegen. In tegendeel zyn de rapporten van den heer t'Kint de Rodenbeeck, van den scheeps-luytenant Petit en van den geneesheer Dechambege het eens om de verklaringen van den ridder De Binckum en van den kolonel De Puydt volkomen te wederleggen. Die dry heeren verklaeren ronduyt dat Vera-Paz eene stik heete, moerassige, weynig bevolkte en zeer ongezonde lochstreek is, alwaer schier aethoudend gevaerlyke ziekten heerschen; welke voornaemelyk de vreemdelingen aenranden en meest altyd doodelyk zyn; dat de vruchtbaerheyd van den grond geenzins bewezen is, en dat het land ten prooy is aen alle de ysselykheden van den burger-oorlog

en de regeeringsloosheyd, welke sedert de omwenteling aldaer, die den generael Carrera aen het hoofd van het bestuer geplaeft heeft, steeds toenemen en noch inboorlingen noch vreemdelingen de minste veyligheyd kunnen aanbieden.

Uyt deze tegenstrydige rapporten van de vylledige onderzoekings-kommissie is het eene lastige taek voor het ministerie de eenvoudige waerheyd van de verbloemde verhaelen te onderscheyden, en het gewigt der zaek vereyscht echter eene grondige overweging, alvorens de handen aen het werk te slaen. De onafhangelijke drukpers en de bevoegde persoonen die de kwestie der kolonisering van Santo-Thomas en Vera-Paz bestudeerd hebben, zyn van oordeel dat men van deze onderneming geenen goeden uytslag mag verwachten, en dat de land-ziekte, de ontzenuwende werking van het klimaat en de ontstekende koortsen by de eerste expeditie der belgische kolonisten welhaest de dwaaze en misschien baetzuchtige begoochelingen der kolonisatie-kompagnie als rook zullen doen verdwynen. Het gouvernement mag er dus meermaels aen denken alvorens de hand te leenen ter uytvoering van honderde landbouwers, handwerkers, kunstocfenaeren en ambachtslieden naer een gewest alwaer onze land-verhuizers, in plaets van heyl en voorspoed, een ellendig en kwynend leven zou te beurt vallen, en misschien hunne dwaeling met eene akelige dood zouden moeten boeten. Het betreft hier de eer van den belgischen naem en het lot van honderde en misschien duyzende onzer landgenooten; de zaek verdient dus ryfelyk overwogen te worden.

Bij wijze van besluit wordt in dit artikel dus gezegd dat de Overheid goed moet wikken en wegen alvorens dit koloniseringswerk te steunen. De krant waarschuwt onomwonden voor een ongunstige afloop, en voorspelt problemen die te maken hebben met heimwee, zenuwslopend klimaat, koorts. De streek zou ronduit ongezond zijn en gekenmerkt zijn door tropische temperaturen in een vochtig en moerassig gebied, de grond zou niet zo vruchtbaar zijn als men liet uitschijnen, het land zou ten prooi zijn aan burgeroorlogen zodat de veiligheid er alles behalve gegarandeerd is. Kortom weinig bemoeigende vooruitzichten die, jammer genoeg, bewaarheid werden.

(MVT)